

SCHULEK NYILATKOZOTT.

DEZAVUÁLTA FOERK ERNŐT.
A MEGBÁNTOTT TERVEZŐ-MŰVÉSZ.
EL KELL DOBNI FOERK TERVEIT.

(Saját tudósítónktól.) Végre kipattant a szomorú titok, melyet a *Délmagyarország* ép oly határozott, mint komoly művészi meggyőződésből fakadó cikkekben hetek óta sürgetően állított oda Szeged város közönségének közvéleménye elé. *Schulek Frigyes* építőművész, a fogadalmi templom gyönyörű terveinek készítője, írásban jelentette ki, hogy *semmiféle felelősséget nem vállalhat* azokért a változásokért, amelyeket Foerk Ernő építész az ő rajzain önhatalmulag, az eredeti tervező intencióinak teljes félreértésével, tett.

Az a rövid és ép oly udvarias, mint önértékes levél, melyet az ősz mester a város hatóságához intézett, éles kritikája annak a sivár kapkodásnak, mely a három évtized óta tervezett, monumentális alkotás létesítése körül az utóbbi hónapokban megnyilvánult. Csupa ballépés, csupa szerencsétlen ötlet, csupa elhamarkodottság vette körül a templomépítés ügyét, napfénynél világosabban bizonyítva, hogy kisszerűségek között vergődő, szűk látókörű önkormányzati igazgatásnak nem szabad erejét meghaladó vállalkozásba fognia, mert a kísérletet nyomon követi a fájdalmas kudarc. A fogadalmi templom ügyének mai állapota szégyene lesz ennek a városnak mindaddig, amíg csak szerencsétlen ballépését energikus és gyors elhatározással jóvá nem teszi.

Ismeretes, hogy a helyzet mai szomorú tisztázását milyen körülmények idézték elő. A város hatósága kicsinyes és rosszul alkalmazott takarékoságból megvette *Schulek Frigyes*nek papirosán levő terveit és *Foerk Ernő* felsőipariskolai tanárt bizta meg azoknak kivitelével. Foerk kedvére átformálta az eredetileg román stílusban megtervezett, pompás terveket, hozzá is fogott azoknak kiviteléhez, az ősz folyamán lerakta a templom alapozását és sem a városi hatóság, sem az építés felügyeletére kiküldött nagybizottság, sem az annak köréből alakított szűkebb bizottság nem vette észre félesztendőnél hosszabb idő alatt, míg az alapozás folyt, hogy lelkiismeretlen misztifikáció történt: mert Foerk Ernő nem a neki átadott Schulek-féle terveket, hanem a saját szerencsétlen ötletei nyomán rajzolt stíluskonglomerátumot akarta kőbe vésetni.

Az ősz rabonbán: *Pillich Kálmán* vette először észre a skandalumot. Neki tűnt fel, hogy a templom tornyainak Foerk-féle tervezete szépség nélkül való, primitív süveg-cukor-formát tüntet föl. Interpellációt intézett a közgyűléshez, melynek azonban semmi foganatja sem lett. A rabonbán aggodalma azonban élénk visszhangot keltett a sajtóban. A *Délmagyarország* egymásután ásta ki a közvélemény közönyéből a szakértői nyilatkozatokat s már legelső cikkében kétségtelenül leleplezte Foerk Ernő eljárásának intencióit.

A város hatósága erre Schulekhez fordult, de az ősz mester, akit különben is elkedvetlenített már a terveinek átvételénél megnyilvánult kicsinyeskedés, akkor kitért a véleménynyilvánítás kötelezettsége alól. Egy-

általában nem nyilatkozott semmit. Emiatt a város közgyűlését is el kellett halasztani március hó 4-ikére. Holnap, szerdán kellett volna összeülnie a közgyűlésnek és a nevezetes perdöntő levél még mindig nem volt a város hatóságának birtokában. Erre *Bokor Pál* helyettes-polgármester kedden fölutazott a fővárosba, hogy személyesen vegye át Schulek írásos nyilatkozatát.

A levél azonban kedden mégis csak megérkezett. Így szól:

Nagyságos

Bokor Pál polgármester-helyettes
urnak

Szeged.

Nagyságos Uram!

Becses látogatása után néhány nappal, ígéretem beváltandó, meglátogattam Foerk Ernő építész-tanár urat, hogy a fogadalmi templom újabb rajzait megtekintsem.

Az ott nyert benyomásaim általában kedvezőek voltak, főleg, mert láttam, hogy Foerk ur buzgón foglalkozik a szép földadat változataival.

Időközben azonban megjelent az *Építő-ipar* című hetilap külön lenyomataként egy képes füzet, melyben Foerk ur „saját” terveit oly módon bocsátja a nyilvánosság elé, hogy szembe állítja vele *nem az én elfogadott és kiforrott utolsó tervemet, hanem annak krétával rajzolt, a kezdetleges stádiumot mutató, első vázlatát.*

A két terv közötti különbségeknek *ily célzatos irányu, sőt megtévesztésre is alkalmas bemutatása személyes ügygyé avatja a kérdést és kizár engemet, mint legközelebb érdekelt felet, az elfogulatlan bíráló tisztségéből.*

Egyébként pedig helyesnek tartanám, ha utódomnak formai nyelvezete kifejtésében *szabad kéz engedtenék.* Ezt kívánja nemcsak a mű egyöntetűségének érdeke, hanem *a magam érdeke is, aki nem vállalhatok felelősséget az én munkámnak más szellemben való interpretálásáért.*

Jóleső bizalmát hálásan köszönve, maradok nagyságod tisztelő híve:

Schulek Frigyes s. k.

Igy szól a szenzációs levél, melynek másolatát Schulek elküldötte *Pillich Kálmán*nak is, aki érdeklődő soraival hozzá fordult. Schulek figyelmes hangú levelet intézett *Pillich Kálmán*hoz is és így történt, hogy míg a városhoz intézett levél — *Bokor Pál* távolléte miatt — még felbontatlanul hever valamely hivatali asztalon, a nagyközönség *Pillich Kálmán* szívességéből már most értesül az ügy komoly fordulatáról.

Schulek Frigyes levele tisztázza és teljesen áttekinthetővé teszi az ügynek eddigi homályos részleteit. *Nem igaz az, hogy Schu-*

lek elnagyolva készítette, további fejlesztésre szoruló tervezetet adott volna el a városnak. Volt ugyan egy krétával rajzolt, kezdetleges tervvázlat, de volt egy teljesen kiforrott, a tervezés legutolsó mozzanatát feltüntető rajz is, *melyet a város közgyűlése elfogadott és amelyet kivételre Foerk Ernőnek átadott.*

Foerk Ernő nem a Schulek Frigyes legutolsó munkáját vette tevékenységének alapjául, hanem előkereste a krétával rajzolt, programszerű, első vázlatot és azt círázta föl a maga egyéni ízlése szerint olasz reneszánsz motívumokból szedett ornamentikával. Hogy Foerk Ernő építész urnak, nem pápai lovagnak, ez az eljárása miféle epitetont érdemel, annak kitalálását rábizzuk a most már szükségképen elfogulatlanul ítélni tudó olvasóra.

Végtelenül elszomorító dolgok ezek. A város rendkívüli mulasztást követett el azáltal, hogy a megkezdett uton nem volt bátorsága tovább haladni. *Lázár György* dr. polgármesternek azt az érdemét, hogy a fogadalmi templom terveinek elkészítését pályázaton kívül elsőrangú és világhíres tervező kezére juttatta, teljesen lerontotta a városi hatóságnak és a közgyűlésnek az a semmivel sem menthető, kicsinyeskedő eljárása, hogy nem Schulek Frigyeset bizta meg az ő eredetileg gyönyörűen megtervezett gondolatának kivitelével.

A város közgyűlése szerdán fog ítéletet mondani ebben az ügyben. Reményünk van rá, hogy ez az ítélet könyörtelenül igazságos és egyben megnyugtató is lesz. *Foerk Ernő terveit egyszerűen vissza kell adni mesterüknek. A város pedig építtesse meg a Schulek által tervezett templomot magával Schulekkel,* vagy ha ő a történetek után erre nem vállalkoznék, *Schulek János* építőművésszel, az ősz mester fiával. Csak ez az egy lehetséges mód van rá, hogy Schulek Frigyes állandó érdeklődését és további munkálkodását — habár kerülő uton — a maga részére biztosítsa a város.

*Pillich Kálmán*nak a fogadalmi templom ügyében ma közölt cikke második részét folytatólag itt közöljük:

A város tanácsa tehát siet a terméskövek beszerzésével, bár ehhez a vállalati feltételek 8-ik pontja értelmében a lábazati lemezek szállításához folyó évi április hónap végéig, a többi kövek elkészítése és szállításához folyó évi szeptember 1-ig adatott határidő.

Az egyik érdekelt helybeli régi kőfaragó cégünk megfeleltette a 6334—914. számú tanácsi határozatot, mely fölött a városi közgyűlés március 4-én fog dönteni a Foerk-féle megváltoztatott tervek el — vagy el nem fogadása felett is.

Tehát a Foerk-féle kiviteli terv ha el nem fogadtatik, mi fog történni, esetleg a tanács által elfogadott ajánlattal, melytől már a város tanácsának kimondott birtokon kívüli felelősség folytán, *Kráhl Gyulá*vai szemben továbbra is obligóban marad.

Vajjon, ha esetleg a közgyűlés mellőzni fogja a Foerk-féle terv-módosítást és az ahhoz kidolgozott részlettervek a terméskőszállítására vonatkozólag használhatók nem lesznek, avagy ha a törvényhatóság a *Kráhl* féle ajánlatot a kalázi kőre vonatkozólag eldobja, mert hiszen a kalázi kő sokkal rosszabb, gyengébb hordképességű, lyukacsosabb, s kevésbé fagyálló a spíti féle mészkőnél: nem tudom, mit fognak mondani az utódok majd a fogadalmi templomunk külső diszével használt és beépített kövekhez, midőn az idők viszontagságai után a diszes épületből, *ugyszólván ki fognak rohadni* a kalázi burkolati, párkányzati úgy a diszes